Įstatymas skelbtas: Žin., 1998, Nr. 112-3100
Neoficialus įstatymo tekstas

LIETUVOS RESPUBLIKOS

MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ

ĮSTATYMAS

1998 m. gruodžio 1 d. Nr. VIII-947
Vilnius

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo paskirtis užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos moterų ir vyrų lygios teisės.

2. Įstatymo nuostatos nėra taikomos šeimos ir privataus gyvenimo srityse.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Moterų ir vyrų lygios galimybės** - tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas.

2. **Moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimas (diskriminacija)** - pasyvus ar aktyvus elgesys, kuriuo išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas, taip pat teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties, išskyrus:

1) specialią moterų apsaugą nėštumo bei gimdymo ir vaiko žindymo metu;

2) tik vyrams taikomą karinę prievolę;

3) skirtingą moterų ir vyrų pensinį amžių;

4) moterims taikomus žmonių saugos darbe reikalavimus, kuriais, atsižvelgiant į moterų fiziologines savybes, siekiama išsaugoti jų sveikatą;

5) tam tikrą darbą, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo.

3. **Seksualinis priekabiavimas** - tai užgaulus, žodžiu ar fiziniu veiksmu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, su kuriuo sieja darbo, tarnybiniai ar kitokio priklausomumo santykiai.

II SKYRIUS
MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ TEISIŲ ĮGYVENDINIMAS

3 straipsnis. Valdžios ir valdymo institucijų pareiga įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises

Valdžios ir valdymo institucijos pagal kompetenciją privalo:

1) užtikrinti, kad visuose jų rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės;

2) rengti ir įgyvendinti programas ir priemones, kurios keistų visuomenės nuostatas, kad viena lytis pranašesnė už kitą;

3) įstatymų nustatyta tvarka remti visuomeninių organizacijų, viešųjų įstaigų, asociacijų ir labdaros fondų programas, kurios padeda įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes.

4 straipsnis. Švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų pareiga įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises

1. Švietimo ir mokslo įstaigos privalo užtikrinti moterims ir vyrams vienodas sąlygas:

1) priimant į profesinio mokymo įstaigas, aukštesniąsias, aukštąsias mokyklas ir kvalifikacijos kėlimo kursus;

2) skiriant stipendijas bei teikiant kreditus studijoms;

3) parenkant mokymo programas;

4) vertinant žinias.

2. Švietimo ir mokslo įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad mokymo programose ir vadovėliuose nebūtų moterų ir vyrų diskriminavimo propagavimo.

5 straipsnis. Darbdavio pareiga įgyvendinti lygias moterų ir vyrų teises darbe

Įgyvendindamas lygias moterų ir vyrų teises, darbdavys privalo:

1) priimdamas į darbą, taikyti vienodus atrankos kriterijus, išskyrus 2 straipsnio 2 dalies 5 punkte numatytą atvejį;

2) sudaryti vienodas darbo sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, taip pat teikti vienodas lengvatas;

3) naudoti vienodus darbo kokybės vertinimo kriterijus;

4) už tokį pat darbą mokėti vienodą užmokestį;

5) imtis priemonių, kad darbuotojas nepatirtų seksualinio priekabiavimo;

6) imtis priemonių, kad nebūtų persekiojamas darbuotojas, pateikęs skundą dėl diskriminacijos.

III SKYRIUS
MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ TEISIŲ PAŽEIDIMAS

6 straipsnis. Moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys darbdavio veiksmai

Darbdavio veiksmai yra pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu jis dėl asmens lyties :

1) už tokį pat darbą taiko asmeniui mažiau (daugiau) palankias įdarbinimo arba darbo apmokėjimo sąlygas;

2) organizuodamas darbą, sukuria darbuotojui blogesnes (geresnes) darbo sąlygas;

3) skiria darbuotojui drausminę nuobaudą, keičia darbo sąlygas, perkelia į kitą darbą arba nutraukia darbo sutartį;

4) persekioja darbuotoją, pateikusį skundą dėl diskriminacijos.

7 straipsnis. Moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų veiksmai

Švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų veiksmai pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties:

1) taikomi skirtingi reikalavimai ir sąlygos priimant mokytis ar studijuoti, rengiant mokymo programas, vertinant žinias;

2) nustatomos skirtingos dėstomų dalykų pasirinkimo galimybės.

8 straipsnis. Diskriminuojantys skelbimai

Skelbimuose priimti į darbą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus 2 straipsnio 2 dalies 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų civilinę padėtį, privatų gyvenimą ar šeimos planus.

9 straipsnis. Diskriminuojamo asmens teisės

Asmuo, manantis, kad jam buvo taikomi šiame skyriuje nurodyti diskriminuojantys veiksmai, arba tapęs seksualinio priekabiavimo objektu, turi teisę kreiptis į moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierių.

IV SKYRIUS
ĮSTATYMO VYKDYMO KONTROLĖ IR PRIEŽIŪRA

10 straipsnis. Įstatymo vykdymo priežiūra

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo vykdymo priežiūrą atlieka Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus darbui užtikrinti steigiama Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba.

11 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos teisiniai pagrindai

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo įstatymu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba savo veiklą grindžia teisėtumo, bešališkumo ir teisingumo principais.

3. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai vadovauja moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius.

12 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus kompetencija

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius tiria skundus dėl diskriminacijos ir seksualinio priekabiavimo.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius teikia išvadas dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus Lietuvos Respublikos valdžios ir valdymo institucijoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų.

13 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui keliami reikalavimai

Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriumi gali būti skiriamas nepriekaištingos reputacijos Lietuvos Respublikos pilietis, turintis aukštąjį teisinį išsilavinimą ir ne mažesnį kaip penkerių metų teisinio darbo arba darbo valstybės valdžios bei valdymo institucijose stažą.

14 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus skyrimo tvarka

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierių Seimo Pirmininko teikimu 4 metams skiria ir atleidžia Seimas.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus kadencijų skaičius neribojamas.

15 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus įgaliojimų pasibaigimas

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius atleidžiamas iš pareigų:

1) paties prašymu;

2) pasibaigus įgaliojimų laikui;

3) kai negali eiti pareigų dėl sveikatos būklės, t.y. per vienerius kalendorinius metus kontrolierius serga daugiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 kalendorinių dienų per paskutiniuosius dvylika mėnesių;

4) kai jam įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis;

5) kai Lietuvos Respublikos Seimas pareiškia jam nepasitikėjimą.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybų kontrolieriaus įgaliojimai pasibaigia jam mirus.

16 straipsnis. Draudimai moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius negali eiti jokių kitų pareigų valstybinėse įstaigose ir organizacijose, taip pat dirbti verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius negali gauti kito atlyginimo, išskyrus nustatytąjį pagal einamas pareigas bei užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą.

17 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos finansavimas

Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veikla finansuojama iš valstybės biudžeto.

V SKYRIUS
SKUNDŲ PRIĖMIMAS IR TYRIMAS

18 straipsnis. Skundų priėmimas

1. Kiekvienas fizinis ir juridinis asmuo turi teisę pateikti moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui skundą dėl lygių teisių pažeidimo.

2. Skundai teikiami raštu. Skundų registravimo bei paskirstymo spręsti tvarką nustato Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos reglamentas, kurį tvirtina moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius.

3. Jeigu skundas gautas žodžiu ar telefonu arba jeigu moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius nustatė lygių teisių pažeidimo požymius iš spaudos ir kitų visuomenės informavimo priemonių ar kitokių šaltinių, jis gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

4. Anoniminiai skundai nenagrinėjami, jeigu moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius nenusprendžia kitaip.

19 straipsnis. Skundo reikalavimai

1. Skunde turi būti:

1) adresatas - moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius;

2) pareiškėjo vardas, pavardė ar institucijos pavadinimas ir adresas;

3) apskundžiamų institucijų pavadinimai ar asmenų vardai, pavardės ir institucija, kurioje jie dirba;

4) apibūdintas skundžiamas sprendimas arba skundžiami veiksmai, nurodytas jų padarymo laikas ir aplinkybės;

5) prašymas moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui;

6) skundo parašymo data ir pareiškėjo parašas.

2. Prie skundo gali būti pridedama:

1) ginčijamo sprendimo nuorašas;

2) turimi įrodymai ir jų aprašymas;

3) siūlomų apklausti asmenų sąrašas su jų adresais ir nurodymu, kokias aplinkybes kiekvienas iš jų gali patvirtinti.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų skundo reikalavimų nesilaikymas ar rekvizitų nenurodymas negali būti pagrindas atsisakyti nagrinėti skundą.

20 straipsnis. Skundų padavimo terminas

Skundą galima paduoti per 3 mėnesius nuo skundžiamų veiksmų padarymo. Skundai, paduoti praėjus šiam terminui, nenagrinėjami, jeigu moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius nenusprendžia kitaip.

21 straipsnis. Atsisakymas nagrinėti skundą

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius atsisako nagrinėti skundą ir ne vėliau kaip per 15 dienų grąžina jį pareiškėjui, jeigu:

1) neįmanoma pradėti tyrimo dėl duomenų trūkumo, o pareiškėjas moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus prašymu nepateikia reikiamų duomenų;

2) skundas paduotas praėjus šio įstatymo 20 straipsnyje nustatytam terminui;

3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriskirtas moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai;

4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas, yra nagrinėjamas teisme arba pagal įstatymus turi būti nagrinėjamas teisme;

5) dėl skunde keliamo dalyko yra priimtas procesinis sprendimas iškelti baudžiamąją bylą.

2. Jeigu pareiškėjui skundas grąžinamas, turi būti nurodyti atsisakymo jį nagrinėti pagrindai. Tais atvejais, kai skundas nepriklauso moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai, atsisakyme nagrinėti nurodoma, į kokią instituciją tuo klausimu galėtų kreiptis pareiškėjas.

3. Po ištyrimo pakartotinai paduotas skundas nenagrinėjamas, išskyrus atvejus, kai nurodomos naujos aplinkybės ar pateikiami nauji faktai.

4. Jeigu skundo tyrimo metu išaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės arba jeigu pareiškėjas nepateikia duomenų, be kurių neįmanoma pradėti skundo tyrimo, skundas paliekamas nenagrinėtas.

22 straipsnis. Skundo ištyrimo terminai

Skundas turi būti ištirtas ir pareiškėjui atsakyta per vieną mėnesį nuo skundo gavimo dienos. Prireikus, moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius tyrimo terminą gali pratęsti iki dviejų mėnesių. Apie tai turi būti informuojamas pareiškėjas.

23 straipsnis. Skundo tyrimo eiga

1. Tirdamas skundą, moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius išsiaiškina:

1) skunde minimų sprendimų ar skundžiamų veiksmų buvimo ar nebuvimo faktą;

2) kuo remiantis ir kokiomis aplinkybėmis sprendimai arba veiksmai padaryti;

3) ar skunde minimi sprendimai arba veiksmai prieštarauja įstatymams bei kitiems teisės aktams;

4) kas padarė pažeidimą, dėl kokių priežasčių (ar tikslų) tai padaryta, koks pažeidimų mastas, kaip pažeidimą padariusieji asmenys aiškina savo veiksmus;

5) kokie faktai ar įrodymai patvirtina padarytąjį teisės aktų pažeidimą.

2. Jeigu moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius dėl giminystės ryšių ar kitų svarbių priežasčių negali bešališkai nagrinėti konkretaus skundo, jis paveda skundą tirti vienam iš savo tarnybos darbuotojų.

3. Baigus nagrinėti skundą, parašoma pažyma, kurioje nurodoma tyrimo metu nustatytos aplinkybės, surinkti įrodymai bei veiksmų juridinis įvertinimas. Pažymą pasirašo moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius.

4. Su tyrimo rezultatais supažindinamas skundo autorius, institucijos, kurioje buvo atliekamas tyrimas, vadovas ir asmuo, kurio veiksmai buvo tiriami. Jiems išsiunčiami arba įteikiami pažymos nuorašai.

24 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus sprendimai

1. Atlikęs tyrimą, moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius gali priimti sprendimą:

1) perduoti tyrimo medžiagą tardymo organams, jeigu nustatomi nusikaltimo požymiai;

2) kreiptis į atitinkamą asmenį ar instituciją ir siūlyti nutraukti lygias teises pažeidžiančius veiksmus ar panaikinti su tuo susijusį aktą;

3) nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir skirti administracines nuobaudas;

4) atmesti skundą, jeigu nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai;

5) nutraukti tyrimą, jeigu pareiškėjas skundą atsiima.

25 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus reikalavimų privalomumas

1. Valdžios ir valdymo institucijos, įmonės, įstaigos, organizacijos moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus reikalavimu privalo nedelsdamos pateikti jam informaciją, dokumentus ir medžiagą, būtinus kontrolieriaus funkcijoms atlikti.

2. Tirdamas skundą, moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius turi teisę kreiptis į asmenį, kurio veiksmai nagrinėjami, ir reikalauti paaiškinimo. Tokį paaiškinimą asmuo privalo pateikti per 10 darbo dienų.

3. Asmenys, trukdantys moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui atlikti pareigas, atsako pagal įstatymus.

Straipsnio pavadinimas pakeistas:
Nr. IX-443, 2001-07-10, Žin., 2001, Nr. 64-2328 (2001-07-25)

26 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus atlyginimas ir socialinės garantijos

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui mokamas paskutinio paskelbto šalies ūkio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio (VMDU) 5 dydžių atlyginimas. Kiti priedai ar premijos moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui nemokami.

2. Pradėjus įgyvendinti Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo nustatytą darbo apmokėjimo sistemą, moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriui taikomos minėtu įstatymu nustatytos darbo apmokėjimo sąlygos.

3. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. IX-272, 2001 04 19, Žin., 2001, Nr. 39-1343 (2001 05 09)
Nr. IX-443, 2001-07-10, Žin., 2001, Nr. 64-2328 (2001-07-25)

27 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veiklos ataskaita

Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolierius kasmet iki kovo 15 dienos raštu pateikia Seimui praėjusių kalendorinių metų Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veiklos ataskaitą, kuri nagrinėjama Seime ir paskelbiama viešai.

28 straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veiklos viešumas

Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba informaciją spaudai ir kitoms visuomenės informavimo priemonėms apie skundo dėl lygių teisių pažeidimo tyrimą teikia tik pareiškėjui sutikus.

VI SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29 straipsnis. Pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Pasiūlyti Vyriausybei per 10 dienų nuo šio įstatymo įsigaliojimo Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai skirti patalpas.

30 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 1999 m. kovo 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. IX-272, 2001 04 19, Žin., 2001, Nr. 39-1343 (2001 05 09)
MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMO 26 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. IX-443, 2001-07-10, Žin., 2001, Nr. 64-2328 (2001-07-25)
VALSTYBĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO, TEISMŲ ĮSTATYMO, KONSTITUCINIO TEISMO ĮSTATYMO, SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTATYMO, SEIMO NARIŲ DARBO SĄLYGŲ ĮSTATYMO, PROKURATŪROS ĮSTATYMO, TARNYBOS LIETUVOS RESPUBLIKOS PROKURATŪROJE STATUTO, MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMO, VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTATYMO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

*** Pabaiga ***

Redagavo: Angonita Rupšytė (2001-07-25)
anrups@lrs.lt